

Міністерство освіти і науки України

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Донецького державного університету
управління

ТОМ XVI

Серія "Економіка"

Випуск 295

"Актуальні проблеми розвитку
зовнішньоекономічної та інноваційної
діяльності"

Маріуполь 2015

ББК У 9 (4Укр)+У5

А 43

УДК 339.9

Актуальні проблеми розвитку зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності : зб. наук. праць / ДонДУУ. – Маріуполь: ДонДУУ, 2015. – Т. XVI. – 223 с. – (Сер. Економіка; вип. 295).

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна колегія

Марова С.Ф. – д.держ.упр., проф., головний редактор;

Балуєва О.В. – д.е.н., доц., заст. головного редактора;

- Амоша О.І.** – д.е.н., проф., академік НАНУ (Інститут економіко-правових досліджень НАНУ);
Бардась А.В. – д.е.н., проф. (ДВНЗ «Національний гірничий університет»);
Дубницький В.І. – д.е.н., проф. (Донецький державний університет управління);
Дятлова В.В. – д.е.н., проф. (Донецький державний університет управління);
Петенко І.В. – д.е.н., проф. (Донецький державний університет управління);
Смерічевський С.Ф. – д.е.н., проф. (Донецький державний університет управління);
Солоха Д.В. – д.е.н., проф. (Київський національний університет культури і мистецтв).

Подано наукові праці викладачів і аспірантів Донецького державного університету управління й інших провідних ВНЗ України, у яких наведено результати наукових досліджень з актуальних проблем розвитку зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності підприємств, регіонів та держави.

Висвітлено загальнодержавні проблеми, проблеми регіонів, галузей, комплексів і окремих підприємств.

Для науковців, викладачів, аспірантів і фахівців-практиків підприємств виробничої й невиробничої сфери, державних службовців.

Представлены научные труды преподавателей и аспирантов Донецкого государственного университета управления и других ведущих ВУЗов Украины, в которых приведены результаты научных исследований по актуальным проблемам развития внешнеэкономической и инновационной деятельности предприятий, регионов и государства.

Освещены общегосударственные проблемы, проблемы регионов, отраслей, комплексов и отдельных предприятий.

Для научных работников, преподавателей, аспирантов и специалистов-практиков предприятий производственной и непроизводственной сферы, государственных служащих.

Затверджений додатком до Постанови Президії ВАК України від 22.12.2010 р. № 1-05/8 як фаховий з економіки.

Адреса редакції: 87513, Маріуполь - 13, вул. Карпінського, 58.

Телефони: (0629) 38-97-74 095-716-45-06 098-381-10-87

Видається за рішенням Вченої ради ДонДУУ мовою оригіналу.

ISBN 966-7917-00-2

© Донецький державний університет управління, 2015

УДК 330.341.1

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ: ЗАКОНОДАВЧІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ В УКРАЇНІ

*Дятлова В.В., д.е.н., к.т.н., професор
Донецький державний університет управління*

Показано значимість реалізації інноваційного потенціалу національної економіки в сучасних умовах. Проаналізовано законодавчі та організаційні засади розвитку інноваційного потенціалу. Встановлено існуючі проблеми. Запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: національна економіка, інноваційний потенціал, законодавчі й організаційні засади, стан і проблеми, шляхи вирішення.

Показана значимость реализации инновационного потенциала национальной экономики в современных условиях. Проанализированы законодательные и организационные основы развития инновационного потенциала. Установлены существующие проблемы. Предложены пути их решения.

Ключевые слова: национальная экономика, инновационный потенциал, законодательные и организационные основы, состояние и проблемы, пути решения.

The importance of the implementation of the innovative potential of the national economy in modern conditions has been shown. The legislative and organizational bases for the development of innovative potential have been analyzed. The existing problems have been established. The ways of solution have been proposed.

Key words: national economy, innovative potential, legislative and organizational bases, state and problems, ways of solution.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Реалізація інноваційного потенціалу національної економіки є ефективною складовою підвищення її конкурентоспроможності в умовах глобального ринкового середовища.

Стійкість національних економік високорозвинених країн світу базується на практичній реалізації інноваційних моделей розвитку та впровадженні національних інноваційних систем. В Україні за наявності інноваційного потенціалу розбудову інноваційної системи тільки розпочато, що актуалізує проведення досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження щодо стану та перспектив розвитку інноваційного потенціалу національної економіки здійснюються науково-дослідними інститутами і науковими школами вищих навчальних закладів України. Для вирішення означеної проблеми на державному рівні прийнято Концепцію розвитку національної інноваційної системи [1], в якій визначено комплекс заходів, зокрема щодо збалансованого розвитку усіх підсистем національної інноваційної системи, підтримки інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулювання попиту на результати наукових досліджень і розробок, створення сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості.

Разом з тим, розробки багатьох вітчизняних вчених, законодавчі акти і державні програми, що стосуються науково-технічного й інноваційного розвитку, так і не стали повноцінним фундаментом для реалізації визначених заходів на практиці. Значимість такого розвитку для національної економіки та необхідність визначення існуючих проблем обумовили актуальність проведеного дослідження.

Мета статті – на основі аналізу законодавчих та організаційних засад розвитку інноваційного потенціалу національної економіки визначити існуючі проблеми для вирішення їх на державному рівні.

Виклад матеріалів основного дослідження. Державне регулювання розвитку інноваційного потенціалу економіки забезпечується законодавчими, структурними та функціональними інституціями, які встановлюють та забезпечують дотримання норм, правил, вимог в інноваційній сфері та взаємодію всіх підсистем

національної інноваційної системи [1]. Інституційне середовище інноваційного розвитку економіки України містить такі елементи, як суб'єкти інституційного забезпечення інноваційної діяльності, законодавча і нормативно-правова база, програмні документи, а також інноваційна інфраструктура.

Суб'єктами інституційного забезпечення інноваційної діяльності в Україні є [2]: Президент України; Представницькі органи влади (Верховна Рада України, обласні, районні, сільські, селищні та міські ради); органи виконавчої влади; окремі наукові, громадські та професійні установи, організації та проекти; господарюючі суб'єкти; суб'єкти інфраструктури; окремі організаційні форми. Завдання виконавчих органів влади в означеній сфері спрямовано на формування та реалізацію державної інноваційної політики в Україні (табл. 1).

Таблиця 1 – Завдання виконавчих органів влади в інноваційній сфері

Орган влади	Завдання в інноваційній сфері
Кабінет Міністрів України	Забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави, у т. ч. шляхом забезпечення розроблення і виконання програм структурної перебудови галузей національної економіки та інноваційного розвитку, а також вжиття заходів щодо вдосконалення державного регулювання у науково-технічній сфері, стимулювання інноваційної діяльності підприємств, установ та організацій
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації інноваційної політики та формування в Україні інноваційної інфраструктури
Міністерство освіти і науки України	Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики, зокрема, у сфері освіти, науки, інновацій, інформатизації та інтелектуальної власності
Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України	Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами (до сфери управління агентства належить Державна інноваційна фінансово-кредитна установа)

До органів влади в інноваційній сфері донедавна належало й Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, завданнями якого було забезпечення реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (до сфери управління агентства належав Український інститут науково-технічної та економічної інформації, Державне підприємство «Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи», 10 регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації, Державна інноваційна небанківська фінансово-кредитна установа «Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу». Уряд реорганізував Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації, створивши центральний орган виконавчої влади з реалізації політики у сфері електронного урядування – Державну службу з питань електронного урядування – діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України (КМУ) через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (відповідна постанова прийнята 04.06.2014 р.). правонаступником прав та обов'язків Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації з питань реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є Міністерство освіти і науки України, що повертає його повноваження в управлінні наукою і дозволить розвивати інфраструктуру наукових досліджень.

Законодавчі та нормативно-правові документи відображають направленість інноваційної політики України, її основні цілі і завдання (табл. 2). Стратегічні пріоритети інноваційної діяльності в Україні на 2011-2021 рр. визначено Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». До таких віднесено:

освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;

освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;

технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;

впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Моніторинг реалізації пріоритетних напрямів розпочато в 2013 р. Результати моніторингу щорічно подаються Міністерству освіти і науки для інформування КМУ. Для забезпечення реалізації стратегічних пріоритетів КМУ затверджено постанови, в яких деталізовано середньострокові пріоритети інноваційної діяльності загальнодержавного та галузевого рівнів.

Розвиток найважливіших напрямів інноваційної діяльності забезпечується в ході реалізації відповідних державних програм. На сьогодні в сфері інноваційного розвитку економіки реалізуються такі:

Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні на 2011-2015 рр. (Постанова КМУ № 389 від 02.02.2011 р.);

Державна цільова науково-технічна програма розроблення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів для забезпечення охорони здоров'я людини та задоволення потреб ветеринарної медицини на 2011-2015 рр. (Постанова КМУ № 725 від 22.06.2011 р.);

Державна цільова науково-технічна програма «Нанотехнології та наноматеріали» на 2010-2014 рр. (Постанова КМУ № 1231 від 28.10.2009 р.).

Таблиця 2 – Законодавча та нормативно-правова база України у сфері інноваційної діяльності та її направленість

Документ	Направленість
Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 р., № 1977-ХІІ	Визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку
Постанова ВРУ «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» від 13.07.1999 р., № 916-ХІV	Визначає головні цілі, пріоритетні напрями та механізми науково-технологічного та інноваційного розвитку України
Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 р., № 2623-ІІІ	Визначає правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні
Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-ІV	Визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 р., № 143-V	Визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17.06.2009 р., № 680-р	Визначає основні засади формування та реалізації збалансованої державної політики з питань забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки
Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 р., № 3715-VI	Визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні
Постанова КМУ «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 рр.» від 12.03.2012 р., № 294	Визначає середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного рівня
Постанова КМУ «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012-2016 рр.» від 17.05.2012 р., № 397	Визначає середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня
Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері» від 10.09.2012 р., № 691-р	Визначає концептуальні засади державного регулювання в інноваційній сфері, формування економічних, структурних і організаційних основ інноваційної діяльності, створення належної інституціональної бази й сучасного ринку інновацій і технологій, визначення механізму оперативного реагування на зміни в інноваційній сфері

Сьогодні в Україні, незважаючи на прийняті документи, продукції V технологічного укладу виробляється близько 4,2 %, а VI – не виробляється [3]. При цьому у структурі товарного експорту України частка високотехнологічної продукції становить близько 2 % [4]. Практикою доведено, що розвиток економіки забезпечується, коли у валовому внутрішньому продукті країни інноваційної продукції більше 20 % (наприклад, в Європейському Союзі – 30-35 %, в Китаї – 40 %).

За даними Державного реєстру інноваційних проектів, станом на 2015 р. у переліку чинних – 15 проектів у пріоритетних галузях (машинобудування, АПК, хімічна промисловість), що мають державну підтримку, ще 17 проектів реалізуються за пріоритетними напрямами діяльності технологічних парків. Через відсутність державного фінансування під загрозою й виконання заходів Державної цільової науково-технічної програми розроблення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів для забезпечення охорони здоров'я людини та задоволення потреб ветеринарної медицини на 2011-2015 рр. Це вказує на низький рівень реалізації інноваційної політики і порушення термінів виконання заходів, зазначених в документах. Тому органами виконавчої влади за дорученням КМУ вносяться на розгляд Верховної Ради проекти Законів України щодо внесення змін у попередні, збільшення терміну реалізації відповідних програм, обсягів фінансування заходів та конкретизації завдань і т.і.

Інституційне забезпечення державної інноваційної політики буде ефективним за умов повного циклу. Так, державна підтримка інноваційного розвитку має фокусуватися на сприянні здійсненню наукових досліджень та розробок; створенні ефективної системи трансферу технологій з метою їх комерціалізації та налагодження промислового виробництва інноваційної продукції; здійсненні організаційної та фінансової підтримки інноваційних підприємств; створенні ефективної системи контролю за інноваційною діяльністю та коригування інноваційної політики.

Аналіз складових такого повного циклу свідчить, по-перше, про зменшення науково-дослідної бази інноваційного розвитку (стабільне скорочення кількості організацій і працівників, які виконують наукові та науково-технічні роботи; по-друге, про необхідність дієвих механізмів комерціалізації наукових розробок для активізації трансферу технологій, створених науковим сектором. Для усунення недоліків прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5], згідно якого майнові права на розроблені за кошти держбюджету технології передаватимуться науковим організаціям-розробникам, а кошти, отримані від трансферу технологій, можуть спрямуватися організацією на інноваційну діяльність. При експертизі технологій, які закупаються за бюджетні кошти, буде оцінюватися їх економічна доцільність та корисність для держави.

З метою розбудови інфраструктури в Україні створюється Національна мережа трансферу технологій NTTN на базі Державного підприємства «Український Центр трансферу технологій» за участі державних і недержавних суб'єктів. Крім того, в Україні функціонує Українська мережа трансферу технологій UTTN, що об'єднує наукові установи, організації, підприємства і підприємців – професіоналів у цій сфері. До цієї мережі інтегровано систему трансферу технологій 13-ти регіональних центрів інноваційного розвитку Державного агентства з інвестицій та розвитку. В Україні також є система трансферу технологій за участі Українського інституту науково-технічної та економічної інформації, використання бази даних якої дозволяє забезпечити інформаційний супровід процесу. В теперішній час здійснюються заходи для синхронізації системи з російською та європейською мережами трансферу технологій – RTTN та EEN.

Для трансферу технологій та комерціалізації наукових розробок отримали розвиток інноваційні форми організації виробничої діяльності – спеціальні економічні зони, технопарки, промислові кластери та технологічні платформи, які довели свою ефективність у

міжнародній практиці. В теперішній час в Україні зареєстровано 16 технологічних парків, 11 спеціальних (вільних) економічних зон, 57 бізнес-інкубаторів. Для фінансової підтримки інноваційної діяльності функціонують Державна інноваційна фінансово-кредитна установа з відділеннями у 8 регіонах України, Державна інноваційна небанківська фінансово-кредитна установа «Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу» (з 2012 р.).

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» [6] надання фінансової підтримки може здійснюватися шляхом повного безвідсоткового кредитування пріоритетних інноваційних проектів за рахунок коштів державного бюджету; часткового (до 50 %) безвідсоткового кредитування інноваційних проектів за рахунок коштів державного бюджету; повної або часткової компенсації за рахунок коштів державного бюджету відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності банкам та іншим фінансовим установам за кредитування інноваційних проектів; надання державних гарантій банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів; майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків. Однак Податковим кодексом України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, а саме статтею 158, гарантується лише податкове стимулювання інноваційної діяльності тільки щодо енергоефективних технологій.

Висновки. В Україні реалізації законодавчо закріплених напрямів інноваційного розвитку економіки перешкоджають повільність і фрагментарність державної інноваційної політики; неузгодженість законів і нормативно-правових актів; недостатнє фінансування відповідних державних програм, наукової та науково-технічної діяльності; відсутність організаційної та фінансової підтримки інноваційних підприємств. Інституційне забезпечення державної інноваційної політики буде ефективним за умов повного циклу: державна підтримка інноваційного розвитку має фокусуватися на сприянні здійсненню наукових досліджень та розробок; створенні

ефективної системи трансферу технологій з метою їх комерціалізації та налагодження промислового виробництва інноваційної продукції; здійсненні організаційної та фінансової підтримки інноваційних підприємств; створенні ефективної системи контролю за інноваційною діяльністю та коригування інноваційної політики. Саме ці складові у взаємозв'язку потребують подальшого дослідження.

Література

1. Концепція розвитку національної інноваційної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р. № 680-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-p>.

2. Довідка щодо стану інституційного забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, станом на 30.12.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=127481.

3. Бурлака В. Пріоритети інноваційного розвитку в українській економіці [Електронний ресурс] / В. Бурлака // Діловий вісник: журнал ТПП України. – 2010. – № 12 (199). — Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/synopsis/dv/2010/dv1012131.ua.html>.

4. Мельник Т. М. Зовнішня торгівля високотехнологічними товарами: інституціональний вимір / Т. М. Мельник, О. В. Зубко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 181-190.

5. Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»: Закон України від 02.10.2012 р. № 5407-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5407-17>.

6. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

ЗМІСТ

Балуєва О.В.	«Зелена економіка» – шлях до інноваційного розвитку регіону і країни	3
Дороніна О.А.	Розвиток концептуальних засад виміру гідної праці: регіональний аспект	12
Дятлова В.В.	Розвиток інноваційного потенціалу економіки: законодавчі й організаційні засади в Україні	22
Мельникова М.В.	Матричні моделі у плануванні структурних зрушень в економіці старопромислового регіону	32
Петенко І.В., Петенко А.В.	Застосування концепцій управління персоналом на українських підприємствах в умовах глобалізації та інтеграції	43
Ушенко Н.В.	Професіоналізація управлінської діяльності: підхід з позиції теорій лідерства	52
Дунаєва В.В.	Правові та організаційні засади захисту від недобросовісної конкуренції в Україні	63
Дятлова В.В., Кравчук Т.О.	Вихід підприємств хімічної промисловості на європейський ринок: створення представництва	74
Кужелева Г.О.	Набуття прав інтелектуальної власності на наукове відкриття	82
Кужелева Г.О., Ковтун Д.С.	Удосконалення маркетингової стратегії виходу підприємств на міжнародний ринок ...	91

Кужелєва Г.О., Пономаренко О.В.	Удосконалення організаційних процесів у сфері імпортової діяльності підприємства ...	100
Кулєшова Л.В.	Маркетинг на ринку інтелектуальної власності: зарубіжний і вітчизняний досвід ...	109
Малік М.А.	Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності у контексті формування курсу на неоіндустріалізацію економіки	118
Малік М.А., Кощей Н.С.	Активізація зовнішньоекономічної діяльності підприємств кондитерської галузі на засадах удосконалення збутової діяльності	125
Меліхова Т.О.	Внутрішній контроль ПДВ для своєчасного виявлення загроз економічної безпеки підприємства	133
Рева О.В.	Соціально відповідальне управління проектами реформування пріоритетних галузей промисловості України	142
Ткаченко О.Г.	Діагностика суб'єкту господарювання з позицій системно-структурного розвитку зовнішньоекономічної сфери національного господарства	153
Ткаченко О.Г., Чекригін М.В.	Оцінка соціальних проектів як інструмент реалізації ефективної регіональної політики ..	162
Харченко О.С.	Національна інноваційна система України: стан і закономірності розвитку	171
Чорна Л.В.	Сучасні проблеми комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності	185

Чорна Л.В., Бібік В.В	Світовий досвід і тенденції розвитку сільського туризму	194
Шапошнікова О.М., Дятлова Ю.В.	Стратегічне управління витратами підприємства: поняття, функції та їх реалізація..	203
Щукін Б.М.	Політика економічного зростання.....	213

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**Донецького державного університету
управління**

ТОМ XVI

Серія “Економіка”

Випуск 295

**“Актуальні проблеми розвитку
зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності”**

Матеріали, які публікуються, відбивають точку зору авторів, що може не збігатися з думкою членів редколегії збірника.
Посилання на збірник при цитуванні або частковому використанні тексту публікації обов'язково.

Відповідальний
за випуск

Балуєва О.В.
Дятлова В.В.

Коректор

Дятлова В.В.

Технічний редактор

Кужелева Г.О.

Підписано до друку 21.01.15. Формат 64x84 $\frac{1}{16}$. Папір фінський.
Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 10,2. Тираж 100 прим. Замовл. № 121.

Донецький державний університет управління
87513, м. Маріуполь, вул. Карпинського, 58